

Enligt sändlista

Förordnande av Västergarns utholme som naturreservat

BESLUT

Västergarns utholme bör av skäl som närmare redovisas nedan särskilt skyddas och vårdas på grund av sin stora betydelse för kännedomen om landets natur och sin skönhet. Länsstyrelsen förklarar därför med stöd av 7 § naturvårdslagen (NVL) (1964: 822, omtryckt 1974: 1025) området som naturreservat. Tidigare gällande föreskrifter enligt länsstyrelsens beslut den 1 december 1966 angående lokala bestämmelser till skydd för djurlivet samt länsstyrelsens beslut den 3 juli 1989 enligt 11 § NVL om vissa förbud upphör att gälla då det nu fattade beslutet vunnit laga kraft.

UPPGIFTER OM NATURRESERVATET

Namn	Naturreservatet Västergarns utholme
Kommun	Gotland
Socken	Västergarn
Läge	Ca 1 km utanför Gotlands västkust
Kartblad	Ekonomiska kartbladet 068 47, 6I 4 h Kronholmen
Gräns	Reservatet omfattar ön Västergarns utholme. Inget vattenområde ingår.
Areal	35 ha land
Fastigheter och markägare	Utholmen 1:1 C.G. Zickerman, P.O Box 12068 DUBAI Förenade Arabemiraten Utholmen 1:2 och 1:3 Staten genom Fortifikationsförvaltningen, Gotlands militärkommando, 621 86 VISBY
Naturvårdsförvaltare	Länsstyrelsen i Gotlands län

1990-03-26

231-1211-90

BESKRIVNING AV OMRÅDET

Geologi

Utholmen är en mycket flackt välvd ö, som höjer sig till drygt 6,5 m ö h. Praktiskt taget hela ön är täckt av strandgrus, avsatt i markanta strandvallar. Ingen trädvegetation förutom två stora askar förekommer på ön och strandvallsmorfologin framträder på ett enastående sätt. Flera av vallarna har karaktär av strandsporrar. I själva svallningszonen går hällytan här och var i dagen i form av en mer än 100 m bred, huvudsakligen under vattnet belägen berggrundshylla, en s k pall.

Utholmen som är exponerad för vågorna har varit och är utsatt för svallning från flera håll, dock med övervikt från sydväst. Pallen förtar mycket av vågornas kraft men ändå omdanas hela tiden öns nordöstra stränder på ett ibland genomgripande sätt.

Växtlighet

Ön uppvisar inga märkliga växtarter eller artsammansättningar. Fårbete har bedrivits under lång tid och skapat en starkt betespräglad vegetation dominerad av torrängar med enstaka fuktsvackor. Endast två träd finns och en del enbuskar.

Fågelliv

Ön är den största häckplatsen för ejder på Gotland med över 3000 par årligen. I övrigt häckar 20 -25 arter sjöfågel med bl a småtärna, silvertärna, skrattnås, gråtrut, havstrut och knölsvan. Andra häckande arter är ros Karl, storspov och tofsvipa.

Ön utgör rastplats för vitkindad gås, ruggningsplats för grågås samt övervintringsplats för och storskarv.

ÄRENDETS BEREDNING

Med stöd av 1 § Kungl Maj:ts kungörelse den 26 mars 1965 om lokala bestämmelser till skydd för djurlivet beslutade länsstyrelsen 1966 om förbud för allmänheten att angöra eller beträda ön under tiden 15 mars - 30 juni årligen från och med den 1 januari 1967.

Inför befarade förändringar i betesdrift och övrigt utnyttjande väcktes 1989 frågan om inskränkning i rätten att förfoga över fastigheten på ön och införandet av reglering av betet.

OMRÅDETS BETYDELSE OCH BEHOV AV SKYDD OCH VÅRD

Området är geologiskt intressant genom den enastående

1990-03-26

231-1211-90

strandvallsutformningen som vackert framhävs tack vare det intensiva betet. Området är ornitologiskt intressant bl a som häckningsplats för ett stort antal sjöfåglar där ejder dominerar kraftigt. Området är intressant även som utflyktsföremål för naturintresserade på sensommarren.

Strandvallssystemet är känsligt för ingrepp och kan delvis komma att döljas av uppväxande träd och buskar om betet minskar eller upphör. Fågellivet är känsligt för störningar. Artsammansättningen kan komma att ändras om betet minskar eller upphör både vad avser häckande som rastande fåglar.

Västergarns utholme utgör område nr 36 av riksintresse för naturvård samt ingår i område nr 4 av riksintresse för friluftsliv enligt beslut av statens naturvårdsverk den 21 december 1987.

Ändamålet med reservatet skall vara att skydda och vårda ön med dess särpräglade geologiska formationer och rika fågelliv.

För området skall gälla de föreskrifter enligt 8-10 §§ naturvårdslagen och 9 § naturvårdsförordningen (1976: 484) som anges nedan.

RESERVATSFÖRESKRIFTER

- A. Föreskrifter enligt 8 § naturvårdslagen om inskränkningar i rätten att förfoga över fastigheter inom reservatet

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att

- 1 bedriva täkt av berg, sten, grus, sand eller jord
- 2 tillföra växtnäringsämne eller jordförbättringsmedel
- 3 använda kemiska bekämpningsmedel
- 4 plantera träd, buskar eller andra växter
- 5 plantera in främmande växter eller djur
- 6 jaga före 1 september och efter 14 mars.

Vidare är det förbjudet att utan länsstyrelsens tillstånd

- 7 uppföra ny byggnad eller anläggning eller ändra eller bygga till befintlig byggnad
- 8 uppföra flaggstång, mast, antenn eller sjömärke

1990-03-26

231-1211-90

- 9 anlägga väg eller stig
  - 10 anlägga hamn, brygga, pir eller båtlänning
  - 11 anlägga luft- eller markledning
  - 12 sätta upp tavla, skylt, inskrift, affisch eller därmed jämförlig anordning
  - 13 anordna upplag
  - 14 uppföra stängsel eller annan hägnad för annat än betesdriftens behov
  - 15 borra, spränga, gräva, schakta, muddra, utfylla eller tippa
  - 16 avverka vuxna träd
  - 17 vistas på ön under tiden 15 mars - 30 juni annat än för tillsyn av betesdjur.
- B. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdslagen om skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose ändamålet med reservatet:

- 1 Anordningar för utmärkning av och upplysning om reservatet och tillträdesförbudet till skydd för fågellivet.
  - 2 Om markägarna eller brukarna inte upprätthåller bete med får i tillräcklig omfattning för att vidmakthålla en för fågellivet lämplig vegetationstyp med ett öppet beteslandskap där endast ett fåtal träd och buskar förekommer äger länsstyrelsen rätt att - utan rätt för markägarna till särskild, därav föranledd ersättning - i markägarnas eller brukarnas ställe låta beta området i erforderlig omfattning med får.
- C. Föreskrifter enligt 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att

- 1 under tiden 15 mars - 30 juni stiga iland eller landa med luftfarkost på ön
- 2 föra iland okopplad hund
- 3 göra upp öppen eld annat än vid stranden

1990-03-26

231-1211-90

4 tälta.

Föreskriften C 4 gäller även markägare och innehavare av särskild rätt.

D. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdsförordningen (1976:484) rörande naturvårdsförvaltningen av reservatet

1 Länsstyrelsen fastställer de föreskrifter m m om naturvårdsförvaltningen som framgår av bifogade skötselplan (bilaga 2).

Inom ramen för dessa kan länsstyrelsen fortlöpande meddela direktiv för förvaltningen.

2 Reservatet skall utmärkas enligt svensk standard (SIS 03 15 22) och SNV:s anvisningar.

3 Naturvårdsförvaltare skall vara länsstyrelsen.

./. Detta beslut kan överklagas hos regeringen, miljö- och energidepartementet, se bilaga formulär A.

Beslut i detta ärende har fattats av styrelsen. I beslutet har deltagit landshövdingen Claes Elmstedt jämte ledamöterna Gunhild Bolander, Torsten Frölich, Torsten Gustafsson, Bertil Jakobson, Björn Jansson, Ingvar Kolmodin, Henry Lindkvist, Jan Lundgren, Harriet Nordborg, Lennart Petersson, Ingibjörg Sigurdsdottir och Bertil Wiberg samt tjänstgörande suppleanterna Thure Larsson och Ove Nyman.

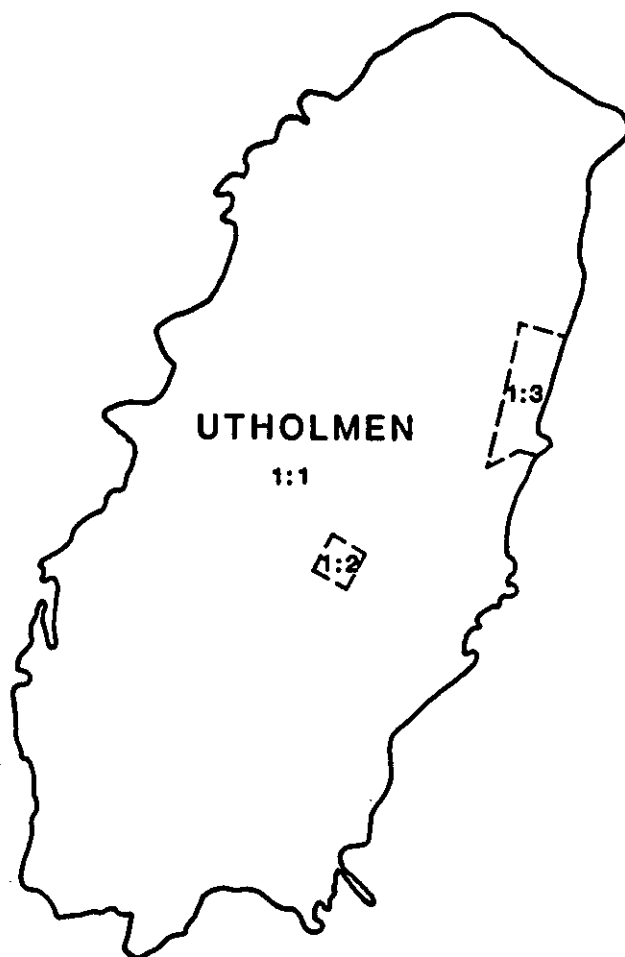
I den slutliga handläggningen har även deltagit länsrådet Jan Björklund, 1:e länsassessorn Nils Strehlenert och avdelningsdirektören Per Hansson, föredragande.

Claes Elmstedt

Per Hansson

Bilagor

1. Karta utvisande reservatets gränser m m
2. Skötselplan
3. Karta utvisande skyltplacering m m
4. Ekonomisk utredning
5. Fotodokumentation
6. Blankett för redovisning av djurhållning och uppnått betestryck
7. Noteringar av häckande fåglar 1989

SKALA 1:10 000

Bilaga 2

SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET VÄSTERGARNNS UTHOLME

Planen upprättades under 1989.

Syftet med naturvårdsförvaltningen: Bevara och vårda öns strandvallssystem samt upprätthålla goda rast- och häckningsförhållanden för fågellivet.

DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARK OCH VATTEN

Hävd av ön

Beskrivning:

Utholmen är en mycket flackt välvd ö, som höjer sig till drygt 6,5 m ö h. Praktiskt taget hela ön är täckt av strandgrus, avsatt i markanta strandvallar. Ingen högre vegetation förutom två stora askar förekommer på ön och strandvallsmorfologin framträder på ett enastående sätt. Flera av vallarna har karaktären av strandsporrar. I själva svallningszonen går hället här och var i dagen i form av en mer än 100 m bred, huvudsakligen under vattnet belägen berggrundshylla, en s k pall.

Utholmen som är exponerad för vågorna har varit och är utsatt för svallning från flera håll, dock med övervikt från sydväst. Pallen förtror mycket av vågornas kraft men ändå omdanas hela tiden öns nordöstra stränder på ett ibland genomgripande sätt.

Fårbete har under senare år bedrivits med en besättning av 50 modertackor vilket utgör ett lagom stort betetryck för att hålla gräsyterna välansade utan tendens till överbetning.

På öns norra del finns en fyr som inte längre är i bruk. På den inre delen finns en enkel förråds- och övernattningsstuga med plåttak. Den består av en äldre omålad del om ca 15 m² och en nyare brunmålad del med vita fönstersnickerier om ca 20 m² och ett loft.

Intill stugan finns en sötvattnensbrunn.

De två stora askarna intill stugan ger den ett visst skydd i landskapet.

På fastigheten Utholmen 1:2 ett stycke nordväst om huset finns grunder efter en gammal fyr, ett boningshus 5x10 m en ladugård 5,5x3,5 m samt en källare 2x5 m.

Nära stranden på fastigheten Utholmen 1:3 finns rester av en fyr samt grunden till en kolbod 4x12 m.

Mål: Bevarande av strandvallssystem och ett rikt fågelliv.

Riktlinjer: Fårbete skall upprätthållas i lämplig omfattning för att hålla landskapet öppet och gynna häcknings- och betesmöjlighet för ett stort antal fågelarter. Nöt och hästar som betesdjur är olämpliga eftersom de trampar sönder fåglarnas reden. Ägaren svarar för tillsyn och underhåll av den befintliga byggnaden. Sjöfartsverket svarar för tillsyn och underhåll av fyren.

ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV

Beskrivning: Inga anordningar finns.

Mål: Reservatet får nyttjas för enklare former av friluftsliv som inte stör betesdrift eller fågelliv.

Riktlinjer: Inga anordningar skall tillkomma.

Renhållning

Beskrivning: Inga anordningar finns.

Mål: Reservatet skall hållas i ett städat skick.

Riktlinjer: Tillsynsmannen hopsamlar eventuellt skräp i mån av tid och transportmöjlighet. Skräpet lämnas i Västergarns hamn efter renhållningsverkets anvisning.

Markägarna och eventuella brukare svarar för omhändertagandet av det egna skräpet.

Information

Information om naturreservatet och vistelseförbudet för allmänheten lämnas på informationsskyltar, som placeras på ön enligt redovisning på karta, bilaga 3.

Informationsskyltar uppsätts dessutom i hamnarna i Gnisvärd, Västergarn och Klintehamn samt vid Skansudd och Kronholmen.

TILLSYN

Naturvårdsförvaltaren svarar för naturvårdstillsyn.

DOKUMENTATION

Naturvårdsförvaltaren dokumenterar utförda åtgärder, kostnader för naturvårdsförvaltningen samt förhållanden som kan hota riksintresset. Betets bedrivande skall dokumenteras särskilt genom angivande av antal betande

baggar, modertackor och lamm under olika tidsperioder. (Redovisas på bifogad blandkett, bilaga 6). Effekten av betet skall dokumenteras genom beskrivning varje år åtföljd av fotografering vart femte år.

För att bättre kunna studera fårbetets inverkan bör eventuellt några representativa provtyr betesfredas.

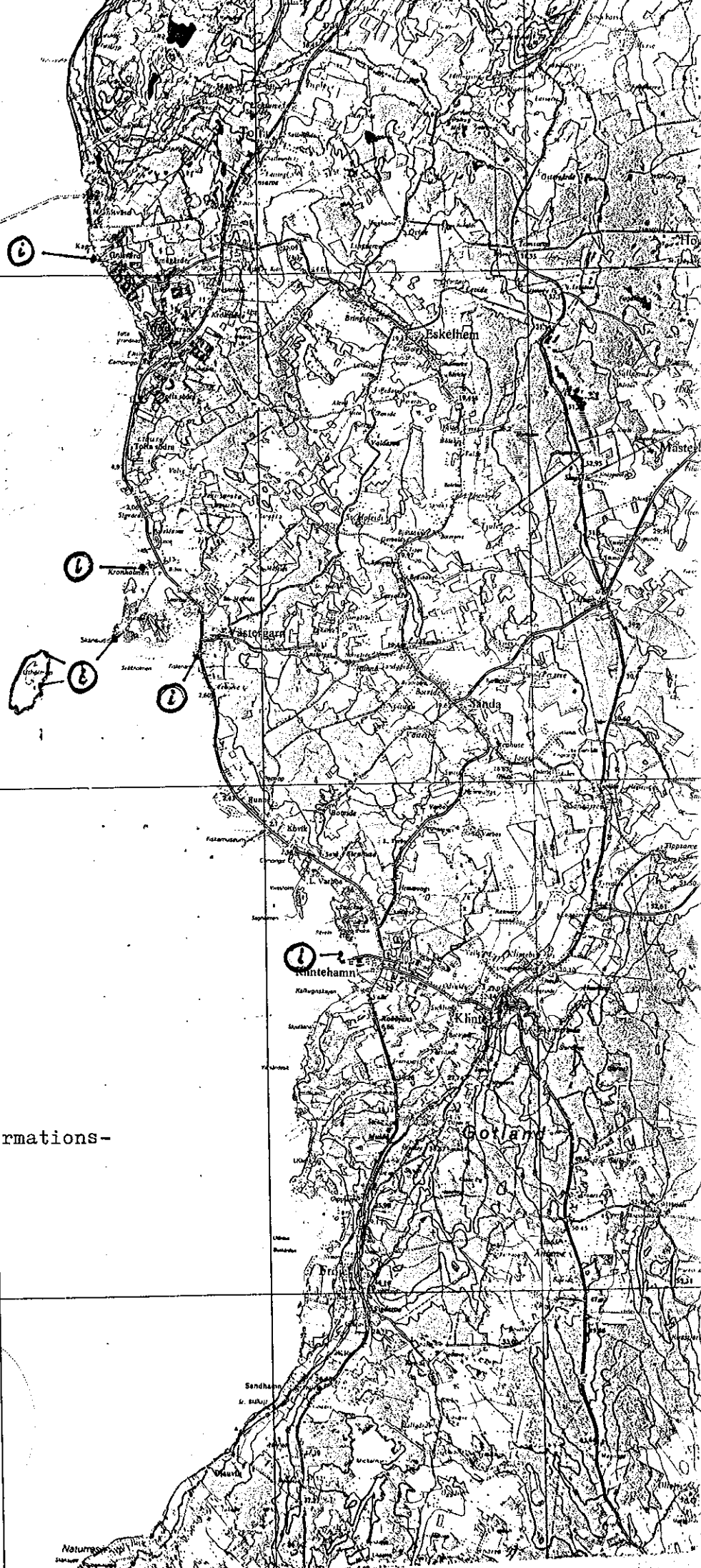
FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN

Ekonomisk utredning

Länsstyrelsen har gjort en ekonomisk utredning, daterad 1989-10-13 av beräknade kostnader för naturvårdsförvaltningen för perioden 1990-1995, bilaga 4.

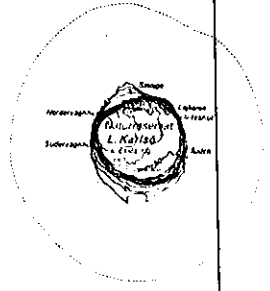
Finansiering av naturvårdsförvaltningen

Bekostas av staten: Framställning och utplacering av informationsskyltar, naturvårdstillsyn samt ersättning för betesdriften.

Östersjön

Placering av informations-
skyltar

Naturvårdsobjekt: Västergarns utholme
Gotlands kommun
Gotlands län

UTREDNING AV KOSTNADER OCH INTÄKTER FÖR NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN
Undantagen från fastställelse enligt 9 § naturvårdsförordningen.
Upprättad 19 89-10 - 13

KOSTNADER		INTÄKTER	
Skötselområde/ skötselobjekt	Årligt behov av arbetskraft	Investeringsbehov Bå 1-5	Årlig drifts kostnad (kr)
	Typ av åtgärd	Bå 6-10	Slag av intäkt

Informations-tavlor 10 000

Tillsyn 2 2 000

Ersättning för bete 10 000

Enligt sändlista

Komplettering av föreskrifter för naturreservatet
Västergarns utholme

Länsstyrelsen beslutade den 26 mars 1990 att avsätta Västergarns utholme i Västergarns socken som naturreservat. Beslutet överklagades till regeringen av ägarna till fastigheten Utholmen 1:1.

Regeringen beslutade i ärendet den 15 oktober 1992.

Med anledning av regeringsbeslutets innehåll beslutar länsstyrelsen att föreskrifterna för reservatet skall kompletteras med följande tillägg under avdelning A:

Föreskrifterna utgör inte hinder för ägarna till fastigheten Utholmen 1:1 att inhägna området närmast den befintliga byggnaden samt att underhålla den befintliga brunnen.

Regeringens beslut föranleder i övrigt inga åtgärder.

Beslut i detta ärende har fattats av styrelsen. I beslutet har deltagit landshövding Thorsten Andersson, ordförande, och ledamöterna Gunhild Bolander, Eric Carlsson, Torsten Frölich, Björn Jansson, Björn Larsson, Harriet Lihnell, Ulla Pettersson och Ingebjörg Sigurdsson samt tjänstgörande suppleanterna Staffan Danielsson, Yngve Friberg, Bo Jacobsson, Kjell Krafft och Thure Larsson.

I den slutliga handläggningen har även deltagit 1:e länsassessorn Nils Strehlenert och naturvårdsdirektören Per Hansson, föredragande.

Thorsten Andersson

Per Hansson